

SEMINARIUM NAUKOWE POLSKICH BIBLISTÓW

W dniach 9 i 10 września 1959 r. spotkali się profesorowie, wykładający *Pismo św.* w seminariach duchownych i instytutach zakonnych na dyskusyjnym séminarium naukowym w Częstochowskim Seminarium Duchownym w Krakowie. Organizatorem seminarium naukowego była sekcja biblijna Wydziału Teologicznego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego z ks. dziekanem St. Łachem na czele. Obecnych było 55 profesorów ze wszystkich seminariów duchownych całej Polski.

Rozpoczęcie nastąpiło 9 września o godz. 9 w kaplicy uroczystym *Veni Creator*. Mszę św. celebrował J. E. ks. bp Henryk Strąkowski z Lublina. On też przywitał zebranych i gorącymi słowami zachęcał do twórczej pracy cytując słowa ks. Jakuba Wujka, który mówił, że profesor powinien nie tylko uczyć, ale także pisać i wydawać. O godz. 10 uczestnicy seminarium zebrali się w auli, gdzie ks. dziekan St. Łach otworzył obrady, powołując do prezydium J. E. ks. bpa Henryka Strąkowskiego, ks. prałata Antoniego Cichońskiego z Białegostoku i ks. prof. Piotra Federkiewicza z Przemyśla.

Pierwszym referentem był ks. dziekan St. Łach z KUL. Tematem jego prelekcji były: „Problemy powstania Pięcioksięgu we współczesnej biblistyce”. Referat zawierał trzy części. Najpierw autor nakreślił historię problemu, omawiając wyniki badań szkoły form oraz szkoły skandynawskiej. Następnie mówił o próbie rozwiązania tego problemu przez katolików, po dekreście Papieskiej Komisji Biblijnej z r. 1926, przytaczając Clamera, Coppensa, van Hoonackera i innych, by przejść do trzeciej części: próby własnego rozwiązania. Prelegent uważa, że od Mojżesza muszą pochodzić nie tylko idee, ale ich utrwalenie. Mojżesz mógł posłużyć się kronikarzami. Z pism tych kronikarzy rozwinęły się wyróżnione przez krytykę źródła J, E, D, P, które w ciągu wieków złączono i w ten sposób powstał Pięcioksiąg. Tradycja zwała go mojżeszowym ze względu na ścisłe powiązania kronikarzy-autorów pierwotnych źródeł — z Mojżeszem.

W ożywionej dyskusji wielu opowiadało się za znaną hipotezą uzupełnień (P. Heinisch), według której cały Pięcioksiąg napisał Mojżesz, a późniejsze wieki jedynie go uzupełniały.

Temat drugiego referatu, który wygłosił ks. prof. Jan Stępień, brzmiał: „Idea centralna prologu św. Jana, jego autentyczność i struktura”. Mówiąc o autentyczności prologu św. Jana prelegent zwrócił uwagę na to, że św. Jan posłużył się hymnem na cześć Słowa Wcielonego, który napisał wcześniej,

niezależnie od Ewangelii, a potem włączył go do niej z pewnymi uzupełnieniami. Jeśli chodzi o strukturę prelegent stwierdził, że ogólna kompozycja prologu przypomina hymny na cześć mądrości znane z ksiąg sapiencjalnych Starego Testamentu. Myśl zawartą w prologu wykreślił za Boismardem w formie paraboli, której podstawa styka się z ziemią (w. 14), a dwa jej ramiona strzelają w górę i giną w nieskończoności (w. 1. 18). Trzecia część referatu daje nam odpowiedź na postawiony problem: ideą centralną prologu św. Jana jest to, że przez Słowo Wcielone stajemy się dziećmi Bożymi.

Streszczając dyskusję O. A. Jankowski zauważył, że rozwiązanie zagadnienia przyszło na drodze teologicznej, a nie literackiej.

W czasie przerwy pomiędzy referatami organizatorzy i prezydium seminarium naukowego złożyli sprawozdanie J. E. ks. abp E. Baziakowi, który dziękując im za to prosił, aby zebrany z całej Polski profesorom Pisma św. wyrazić w jego imieniu życzenia owocnych prac.

Na prośbę profesorów prezydium wysłało telegramy z wyrazami hołdu J. E. ks. Kardynałowi St. Wyszyńskiemu i J. E. ks. biskupowi M. Klepaczowi, oraz seniorowi polskich biblistów ks. prof. P. Stachowi.

W godzinach popołudniowych oraz następnego dnia przed południem w posiedzeniach profesorów wziął udział J. E. ks. bp Z. Goliński.

Tematem popołudniowego referatu ks. prof. F. Gryglewicz był „Kodeks Aleksandryjski pierwszej księgi Machabejskiej”. Autor omówił w nim swoje spostrzeżenia, które poczynił przy krytyce tekstu tej księgi. Wnioski, jakie z tych spostrzeżeń wyciągnął, wskazują na to, że pierwszy odpis, z którego później dokonana kopia stanowi obecny kodeks Aleksandryjski, musiał być dokonany w Qumran blisko 129 r. przed Chr. Wynika z tego, że pierwsza Księga Machabejska była już wtedy przetłumaczona na język grecki.

Ostatni referat pierwszego dnia miał O. prof. A. Jankowski OSB. pt. „Wkład apokaliptyki w eklezjologię Nowego Testamentu”. Referent podjął próbę wykazania, na czym polega to, że Apokalipsa koronuje sobą dzieje objawienia biblijnego oraz w jaki sposób kończy ona i systematyzuje dane teologiczne ksiąg ją poprzedzających. Prelegent trzymał się przyjętego dziś w teologii biblijnej wyróżniania wątków i tematów podstawowych: ludu Bożego, oblubienicy i Kościoła niebieskiego. W zakończeniu podał dwa paradoksalne aspekty Kościoła powstające w związku z symboliczną rachubą i teologią w Apokalipsie. Wskazał także na inne jeszcze możliwe ujęcia syntetyczne.

W dyskusji J. E. ks. bp Z. Goliński podsumowując wypowiedzi profesorów wypuklił tę myśl, że Kościół jest tajemnicą, budzi szacunek. Mówił ponadto o bardzo pożytecznych wysiłkach biblistów, których prace dostarczają materiałów duszpasterzowi.

W dyskusji zwrócono także uwagę na to, że w seminariach duchownych powinno się znaleźć miejsce przynajmniej na jedną godzinę teologii biblijnej.

Po dyskusji poruszono sprawy dotyczące wydawnictw. Ks. prof. F. Gry-

glewicz wskazał na to, że trzeba rozprowadzić wśród księży biblijne wydawnictwa Towarzystwa Naukowego KUL. Dwie pozycje zwłaszcza: *Pismo św. w duszpasterstwie współczesnym* oraz *Studia biblijne*, mogą dzięki swej aktualnej problematyce, oddać cenne usługi księżom zatrudnionym w duszpasterstwie. Ks. prof. St. Grzybek podzielił się trudnościami, z jakimi boryka się „*Ruch Biblijny i Liturgiczny*”. Główną bolączką jest to, że czasopismo nie ma odpowiedniej ilości prenumeratorów, a często także brak materiałów. Apelowwał on do zebranych, zachęcając do pisania artykułów, jak również recenzji informujących czytelnika o nowych wydawnictwach, ukazujących się na rynkach wydawniczych w kraju i za granicą.

Drugi dzień obrad rozpoczął ks. prof. Czesław Jakubiec swoim referatem na temat: „Autentyczność drugiej części Izajasza a istota prorocstwa”. W swojej prelekcji omówił dekret Papieskiej Komisji Biblijnej, przeprowadzając jego krótką analizę oraz badanie jego wartości doktrynalnej. W drugiej części referatu zastanowił się nad tym, czy obecny pogląd na pochodzenie drugiej części księgi Izajasza nie narusza dekretu Komisji Biblijnej. W końcu starał się zbadać, co należy sądzić o określeniu prorocstwa podanym w dekrecie.

W dyskusji podkreślano ważkość problemu i jego aktualność oraz to, że prelegent z szacunkiem odnosił się do orzeczenia Papieskiej Komisji Biblijnej wskazując, że orzeczenie to nie miało na celu uniemożliwienia badań, ale przeciwnie, chciało zachęcić biblistów do badania autentyczności księgi Izajasza.

Ks. Prof. St. Grzybek w swoim referacie mówił o „Pojęciu sprawiedliwości w pismach prorockich Starego Testamentu”. Omówił on najpierw sprawiedliwość Bożą, następnie, sprawiedliwość w stosunku do człowieka i wreszcie sprawiedliwość Mesjasza. Obrady profesorów nad tym referatem zaszczylił swą obecnością J. E. ks. abp E. Baziak.

Ostatnią prelekcję wygłosił ks. prof. L. R. Stachowiak: „Etyka zrzeczenia z Qumran a etyka św. Pawła”. We wstępie autor zobrazował ogromne zainteresowanie się wykopaliskami w Qumran. Autor wskazał na to, że dotychczas etyka nie zajmowała w badaniach nad rękopisami samodzielnego miejsca, ale poglądy etyczne były rozważane na tle teologii zrzeczenia. W swoim referacie prelegent uwydatnił obowiązujące normy etyczne w Qumran, pokazał ich antropologiczne i teologiczne uzasadnienie, zestawiając je z odnośnymi postulatami zawartymi w listach św. Pawła. Zwrócił także uwagę na wspólne źródła: Stary Testament oraz ogólną atmosferę judaizmu, podkreślając specyficzne tendencje tak św. Pawła, jak i Qumrańczyków. W swoich badaniach referent dochodzi do wniosku, że podobieństwo między etyką św. Pawła a etyką Qumrańczyków dotyczy głównie terminologii, różnice zaś i to zasadnicze stwierdza w teologicznych założeniach.

W dyskusji podkreślano ostrożność, jaka cechowała prelegenta w rozwiązywaniu zagadnienia oraz to, że badania swoje oparł na samych tylko tekstach.

Po wyczerpaniu referatów i dyskusji ks. prof. F. Gryglewicz wysunął projekt odbycia następnego seminarium naukowego dla polskich biblistów w Warszawie dnia 29 sierpnia 1960 r. Jako zagadnienie tego seminarium wysunął „najnowsze kierunki badań we współczesnej biblistyce”. Co do opracowania poszczególnych zagadnień zdecydowano, aby profesorowie sami zgłosili tytuły referatów do 1 listopada br. na ręce ks. dziekana St. Łacha. Pojawiły się też głosy postulujące, aby wydrukowano materiały seminarium dyskusyjnego, udostępniając je szerszym kręgom duchowieństwa.

Zreferowano także treść pisma Episkopatu polskiego postulującego przygotowanie konkordacji polskich przekładów Pisma św. Sprawę tę polecono ks. prof. Smerece, który w tych sprawach specjalnie jest już zaawansowany oraz ks. dziekanowi St. Łachowi z ramienia Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Ks. dziekan St. Łach, jako redaktor komentarza do Starego Testamentu, przedstawił listę współpracowników. W najbliższym roku wydawnictwo Pallottinum otrzyma gotowy do druku tom VI w dwóch częściach: księgi Tobiasza, Judyty i Estery, w opracowaniu ks. prof. St. Grzybka z Krakowa i dwie księgi Machabejskie w opracowaniu ks. prof. F. Gryglewicza z KUL. Ponadto jest już złożona w redakcji „Historia Izraela”, opracowana przez ks. prof. J. Jeliłę z Katowic. Na rok 1961 będą gotowe do druku trzy tomy komentarza: tom I w dwóch częściach obejmujących księgi Rodzaju i Wyjścia w opracowaniu ks. prof. St. Łacha z KUL i tom VII w dwóch częściach obejmujących księgę Joba w opracowaniu ks. prof. Cz. Jakubca z Warszawy i księgę Psalmów w opracowaniu ks. prof. A. Klawka z Krakowa oraz tom XII w dwóch częściach, z których każda będzie obejmować po sześciu mniejszych proroków, w opracowaniu księży profesorów J. Drozda z Wrocławia, M. Petera z Poznania, St. Stańczyka z Tuchowa, Szefflera z Płocka i E. Zawiszewskiego z Pelplina.

O. Augustyn Jankowski z Tyńca mówił o wydaniu całego Pisma św. w przekładzie z języków oryginalnych na wzór francuskiej *Bible de la poche*. W wydawnictwie tym bierze udział 41 profesorów, a wydania podjęło się wydawnictwo Pallottinum.

Ks. redaktor Piotr Granatowicz mówił o najbliższych pozycjach biblijnych, które wyjdą w Pallottinum.

Zjazd zakończono w kaplicy odmówieniem modlitw za spokój duszy ś. p. O. Stanisława Stysia TJ, profesora Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego oraz dziękczynnym *Te Deum*.

Po zakończeniu seminarium nadszedł od J. E. Ks. Prymasa telegram:

„Księżom profesorom pracującym nad pogłębieniem wiedzy biblijnej przesyłam słowa radości i nadziei. Życzenia i błogosławieństwo prymasowskie.”

Ks. Fr. Józwiak